

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ - 8 ก.พ. 2552	ปีที่ 18	ฉบับที่ 6017	หน้า 5
------------------------------------	-------------------------	-------------	-----------------	-----------

ซอยเรื่อง
เมืองล้านนา
ปีที่ ๑๑

วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ แห่งอารยธรรมลุ่มน้ำโขง

ดิน

แดนแห่งลุ่มแม่น้ำโขง ช่วงระหว่างประเทศไทย ประเทศสหภาพพม่า ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน

ในเชิงสังคม วัฒนธรรมมีตั้งแต่อดีตกาล บริเวณแห่งนี้เป็นที่กำเนิดของอาณาจักรใหญ่น้อย มีนครรัฐมากมาย มีความหลากหลายทางนิเวศวิทยา ด้วยความสัมพันธ์หลายรูปแบบ ทั้งความกลมกลืนทางด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การปกครอง และภูมิปัญญา ดินแดนแห่งนี้จึงเป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของโลก

สังคมวัฒนธรรมในกลุ่มอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน ส่วนใหญ่มีพัฒนาการมาจากรัฐในหุบเขา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงมีที่ราบแทรกอยู่เล็กน้อย และกระจายอยู่ตามแอ่งต่างๆของหุบเขา ลักษณะเช่นนี้จึงเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดนครรัฐ (City state) ที่แยกตัวกันอยู่ แต่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างเอกภาพระหว่างนครรัฐเพื่อพัฒนาไปสู่อาณาจักรใหญ่ แต่ถึงกระนั้นก็มีนครรัฐบางแห่งสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นอาณาจักรได้ เช่น อาณาจักรล้านนา

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	- 8 ก.พ. 2552	18	6017	5

อาณาจักรล้านช้าง ในขณะที่หัวเมืองต่างๆ ตอนบนของทั้งสองอาณาจักรได้แก่ เชียงตุง เชียงรุ้ง รวมทั้งเมืองอื่นๆ ไม่สามารถรวบรวมหัวเมืองน้อยใหญ่ พัฒนาให้เป็นอาณาจักรได้

ขอบเขตศิลปวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขง มีอาณาเขตกว้างขวาง ทั้งนี้ ได้รวมพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง (แอ่งเชียงใหม่-ลำพูน) พื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำกก (แอ่งเชียงราย) พื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำอิง (พะเยา) และพื้นที่ราบลุ่มน้ำป่าน (เชียงตุง) โดยใช้แม่น้ำโขงเป็นแกนหลัก และศึกษาการรับวัฒนธรรมรวมทั้งการแพร่กระจายวัฒนธรรมในกลุ่มเมืองและอาณาจักรต่างๆ

ภูมิปัญญาต่างๆ ในแถบอนุภูมิภาคแห่งนี้ ได้มีการพัฒนาการทางด้านภาษาและวัฒนธรรมที่ต่อเนื่องชัดเจน โดยการพัฒนาที่มีความ

เหมือนและแตกต่างกันไปตามเหตุปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ การเมือง การปกครอง แต่ยังคงความมีอัตตลักษณ์ (Identity) ความเป็นตัวตน (Self) ความเป็นชนชาติ (Ethnicity) ที่เหนียวแน่นด้วยคุณธรรม ความเชื่อดั้งเดิม รวมทั้งการรับเอาพุทธศาสนาในเวลาต่อมา

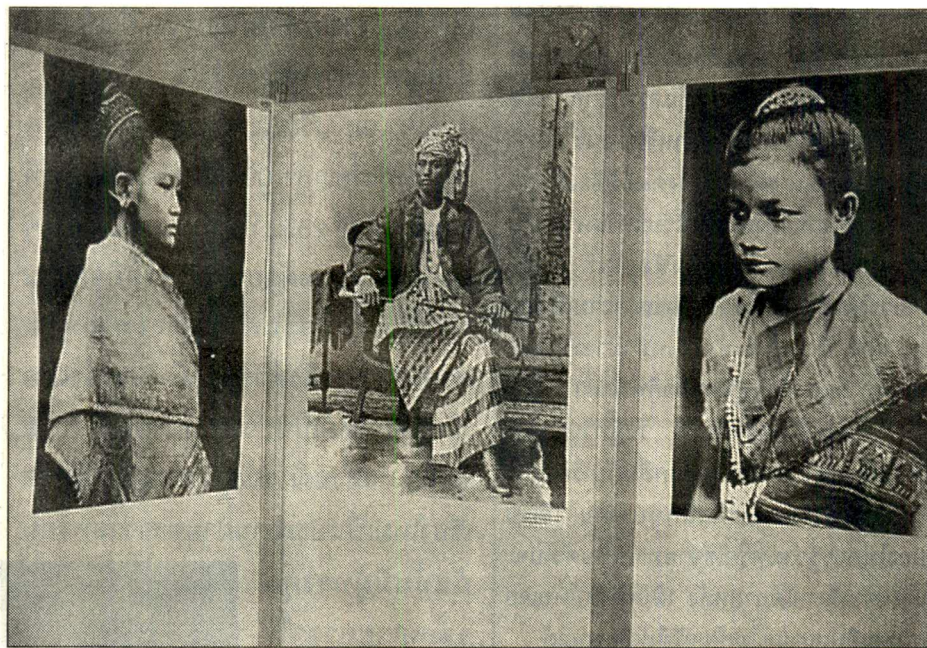
สิ่งเหล่านี้ส่งผลถึงวิถีชีวิตทั้งดงาม มีระเบียบของชีวิตที่ชัดเจนและ มีการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมที่สื่อถึงความเชื่อและค่านิยมดังกล่าว

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	- 8 ก.พ. 2552	18	6017	5

ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมทั้งหลายได้ผ่านกระบวนการวิวัฒนาการจนกลายมาเป็นแอ่งอารยธรรมลุ่มน้ำโขงที่ทรงคุณค่า

อารยธรรมลุ่มน้ำโขงมีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มากกว่า 1,000 ปีก่อกำเนิดศิลปวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าและสุนทรียภาพที่มีอัตตาลักษณ์ ท่ามกลางกระแสความผันแปรทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองระหว่างรัฐต่อรัฐ เมืองต่อเมือง ชุมชนต่อชุมชน บนความสัมพันธ์

**ดินแดนแห่งลุ่มแม่น้ำโขง เป็นที่กำเนิด
ของอาณาจักรใหญ่น้อย มีนครรัฐมากมาย มี
ความหลากหลายทางนิเวศวิทยา ด้วยความ
สัมพันธ์หลายรูปแบบ ทั้งความกลมกลืนทางด้าน
ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การปกครอง
และภูมิปัญญา ดินแดนแห่งนี้จึงเป็นแหล่ง
อารยธรรมที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของโลก**

ระหว่างชาติพันธุ์และเครือญาติที่ผสมผสานอย่างกลมกลืนเป็นเอกภาพบน
ความหลากหลาย ในดินแดนที่เป็นแอ่งอารยธรรมที่เรียกว่า “ลุ่มน้ำโขง”

วิวัฒนาการของศิลปวัฒนธรรม ก่อให้เกิดอารยธรรมที่หลากหลาย
ก็เพราะเหล่าชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในดินแดนลุ่มน้ำโขงที่ประกอบด้วย
อาณาจักรล้านนา อาณาจักรล้านช้าง อาณาจักรขอม และระดับรัฐน้อย
ใหญ่อีกมาก กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้เป็นผู้สร้างสรรค์ศิลปะและวัฒนธรรมต่าง ๆ
อย่างสืบเนื่องยาวนาน กลุ่มคนเหล่านี้ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ไท อันได้แก่
ไทยวน ไทลาว ไทใหญ่ ไทเขิน ไทลื้อ ไทดำ ไทแดง เป็นหลัก รวมถึงกลุ่ม
คนมอญ เขมร จีนและชนเผ่าต่าง ๆ กลุ่มชาติพันธุ์ไทเหล่านี้ก็สามารถ
แยกแยะได้ด้วยภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แม้จะไม่ชัดเจนนัก แต่
จะมีเอกลักษณ์แตกต่างกับกลุ่ม มอญ เขมร จีนและชนเผ่าต่าง ๆ อย่างชัดเจน
แต่ถึงอย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ทั้งหลายยังคงสืบเนื่อง
มาจนถึงทุกวันนี้

กลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำโขง ปัจจุบันสืบเชื้อสายมาจาก
บรรพบุรุษที่ก่อกำเนิดอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่ ทว่าท่ามกลางกระแสแห่ง
ความเปลี่ยนแปลงและโลกาภิวัตน์ รวมทั้งการแบ่งเขตรัฐชาติต่างๆ ในดิน
แดนแถบลุ่มน้ำโขง และกระแสความผกผันทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม
ทำให้วิวัฒนาการทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม ไม่เด่นชัดและอ่อนด้อยลงไป

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ ๕ ก.พ. 2552	ปีที่ 18	ฉบับที่ 6017	หน้า 5
---	------------------------------	--------------------	------------------------	------------------

ความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ถูกปิดกั้นด้วยอำนาจรัฐและลัทธิทางการเมือง
ถึงแม้ว่าปัจจุบันความเป็นรัฐชาติและอาณาจักรจะสูญสิ้นไปไม่ต่ำกว่าร้อย
ปีแล้วก็ตาม ในกลุ่มชนต่างๆ ก็ยังมีผู้คนบางคนและบางชุมชนที่สามารถดำรง
อัตตาลักษณ์ของตนเองและยังสืบสานภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเอาไว้ได้
อย่างเข้มแข็ง

ภาพถ่ายก็นับเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญชิ้นหนึ่งที่บันทึกเรื่องราวที่
ผ่านสายตามนุษย์ เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และใช้อ้างอิงถึงความจริง
นอกเหนือจากการบันทึกลายลักษณ์อักษรได้ โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์
อารยธรรมลุ่มน้ำโขง ได้รวบรวมเอาภาพถ่ายเก่ากว่า 35 ภาพ ที่มีการ
บันทึกไว้เมื่อราว 50-100 ปี เพื่อการศึกษาและการอ้างอิงในงานวิชาการลุ่ม
แม่น้ำโขง ภาพถ่ายเหล่านั้นนอกเหนือจากงานด้านวิชาการแล้ว ภาพต่างๆ
ยังคงมีความงดงามเทียบได้กับงานศิลปกรรมชั้นยอดของโลกอีกด้วย

เอกสารประกอบ

กลุ่มชาติพันธุ์ในอารยธรรมลุ่มแม่น้ำโขง มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

จักรพงษ์ กำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th